

ПАВЛО ДУБІВ

Струни Вічності

(ВІРШІ, ПІСНІ, ПОЕМИ)

МЕЛЬБОРН, 1984

СТРУНИ ВІЧНОСТИ

ПАМ'ЯТИ МОЇХ БАТЬКІВ

ВОЛОДИМИРА І ЄВГЕНІЇ

PAWLO DUBIW

THE STRINGS OF ETERNITY

P o e m s

c. P. Dubiw 1984

Melbourne

1984

Australia

ПАВЛО ДУБІВ

СТРУНИ ВІЧНОСТІ

(ВІРШІ, ПІСНІ, ПОЕМИ)

Мельборн

1984

Австралія

ПО Д Я К А

Чуюся до приємного обов'язку висловити свою щирю подяку В-тву Просвіта, а зокрема п. Юрію Венгльсьвському за його велику поміч під час видання книги «Струни вічності».

Вдячний автор

Павло Дубів

Авторські права застережені

Видавництво «Просвіта»

Printed by "Prosvita"

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Серед працівників на літературній ниві є прийнято, що коли якийсь автор дебютує в літературі, він у передмові до своєї першої книжки розказує читачам де-що й про себе самого. (Інколи це робить за нього хтось другий).

Не знаю, чи я вповні підходжу під категорію дебютантів, бо за час своєї літературної праці вже надрукував чимало віршів, а моє прізвище зустрічалось на шпальтах ряду українських газет — як в Австралії, так і поза нею. (Одні органи преси друкували мої вірші; інші згодом передруковували їх).

Все ж — оскільки це моя перша книга — хочу сказати про себе бодай коротко.

Писати почав ще з дитинства (10 - 12 р.). Мій перший твір був надрукований, коли мені було п'ятнадцять років.

Люблячи процес писання та постійно відчувавши в ньому потребу, я в школі писав есеї й перекази не лише для себе, але й для багатьох моїх товаришів. Подібне явище (хоч і в менших розмірах), мало місце і під час моїх студій на літературному факультеті.

Привезений до гітлерівської Німеччини, я — хоч тяжко працюючи на металургійному заводі (Екарт Верке в Баварії) — все ж інколи знаходив час писати вірші, хоч мій тогочасний літературний дорібок був малий з огляду на дуже несприятливі для творчої праці умови життя.

Після розвалу Райху прийшли ДіПі табори і скринінги, а відтак — еміграція до Австралії.

Під час таборового життя я друкував свої вірші в газеті «Неділя», а в Австралії — в таких часописах як «Вільна Думка», «Українець в Австралії» та альманасі «Новий Обрій». Останньо друкувався в газеті «Церква й Життя».

Поза Австралією друкувався в аргентинській газеті

«Наш Клич» та в альманахах, що виходили з рамена цієї газети.

Від моїх заокеанських знайомих я не раз отримував вирізки з місцевих газет, де були мої вірші — очевидно, передруки. На жаль з вирізок не можна було дізнатись ні про назву газети ні про дату того примірника, в якому була вміщена котрась із моїх поезій.

Знову ж мої місцеві приятелі часто радили мені надрукувати збірку творів, щоб в цей спосіб «зустрітися з читачем», настоюючи на тому, що «правдива» (!) зустріч автора з читачами може бути лише у формі окремої книжки.

Додати сюди ще й бажання моїх батьків (нині вже покійних), бачити мої твори видані окремою книгою — і стане зрозумілим, чому я врешті наважився зробити таке видання.

Маю на увазі лише поезію, бо прозових творів у мене небагато, а ті численні рецензії та статті на літературно-мистецькі теми, які я друкував у поточній пресі, належать до журналістики і на їх видання окремою книгою хто-зна чи прийде час.

Про свою літературну діяльність скажу так: пишу не тому, що хочу писати, а тому, що не можу не писати. Очевидно, що в парі з потребою писати приходять і потреба писати добре. Звідси — довге й старанне «відшліфовування» кожного твору та намагання довести його до тієї перфекції, при якій форма якнайкраще передає зміст.

З тих віршів, які я писав у різні періоди свого життя, багато забулося, а відновити текст я не міг через втрату рукописів, котрі не раз губилися при переїзді з одного міста проживання до другого. Те, що вдалося знайти і зібрати до купи, увійшло тепер у збірку «Струни вічності».

Поручаючи цю збірку нашому заголові, хочу вірити, що вона матиме гарні прийоми в українських читачів.

Павло Дубів.

ДО МУЗИ

Музо наша українська!
Музо рідна, не чужинська —
Що в бандурі, серцю близькій,
Зберегла осідок свій, —
О, заграй на віщих струнах
(Хоч старих, а вічно-юних).
Хай у тих безсмертних лунах
Відізветься голос твій.

БАЛЯДА ПРО ПРАПОР

Україна — це небо блакитне;
А в тім небі зірки золоті.
Світять нам з високости привітно
Ці два кольори, ніжні й прості.

Україна — це жовта пшениця
І блакитні волошки у ній.
Гей, як любо кругом — подивися! —
В тій країні коханій моїй.

Угорі небозвід оксамитний,
А внизу — колосисті поля.
Край вітчизняний, край наш привітний —
Рідне небо і рідна земля.

Тільки спокою там небагато,
Бо вже кулі свистять навкруги;
Бо ревуть вже ворожі гармати —
В Україну прийшли вороги.

Смілі хлопці рüşають до бою
Захищати вітчизну свою;
Рідний прапор беруть із собою,
Щоб нести переможно в бою.

Шила дівчина рідне знамено
Десь у тихій хатині своїй —
А юнак взяв його на стремено
І поніс в хуртовину, у бій.

І коли він на ворога мчиться —
Крізь вогонь, і крізь воду й крізь дим —
Синє небо і жовта пшениця
Майорять у повітрі над ним.

Рідні кольори гріють обличчя,
Як вітчизняний подих тепла;
Як волошок пучок невеличкий,
Що на спомин кохана дала.

Хлопця дівчина в бій виряжала
Воювати за батьківський край
І одне лиш йому наказала:
«Ворогам Україну не дай!

Стій в бою за свою Батьківщину,
Як стояв би за матір твою!
Хай же нам дорогу Україну
Рідний прапор боронить в бою».

ЗИМА В БАВАРІЇ

Пухнастий білий килимок
Холодну землю вкрив;
Прогнав мороз — і рій думок
В мені розворушив.

Чому чужій землі дана
Вигода теплих шат?
Чому зима така страшна
Для тих нужденних хат,

Де вітер віє без кінця
В холодних коминах?
Де людські злякані серця
Стискає біль і жах;

Де люди злякані й сумні
Ждуть смерти повсякчас,
Але крізь шиби крижані
Все виглядають нас.

Німеччина, 1944

СНІГ НА ЧУЖІЙ ЗЕМЛІ

В Баварії, горами й лісом вкритій,
Зима не має місця, де сваритись.
Тут холод тільки часом землю стисне,
Та зразу й пустить, ніби не навмисне.
Та інколи шугає вітер-птах
В холодних і зруйнованих домах.
Тут без шапок і рукавичок діти
Беруться бабу снігову ліпити.
І не шумлять тут грізні сніговії...
Але чомусь самі несуться мрії
Далеко звідси, в край холодних зим,
Де рідні ниви кригою закүті;
Де рідні хати стоять забүті;
І з рідних коминів уже не в'ється дим.

Баварія, зима 1944

ЦВІТУТЬ ЯБЛУНІ

(Semi-abstract)

Рожевий яблуневий цвіт
Квітчає дерева гіллясті.
Із того цвіту буде плід;
Він людям дасть добро і щастя.

Дивлюсь на ряд густих садів,
Де сонце ніжитья в деревах,
І в мерехтінні пелюстків
Цвітуть думки мої рожеві.

Думки про найдорожчий край,
Де теж є дерева гіллясті.
Тепер там туга і відчай,
А в будучині прийде щастя.

І зацвітуть тоді сади
Рожевим яблуневим цвітом.
І люди рватимуть плоди.
І вже без страху будуть жити.

Новий для них настане світ
Без сліз, без горя, без відчаю...
Коли вже довгожданний плід
Рожеві мрії уквітчає?

Німеччина, 1944

РОЗЦВІТАЮТЬ БІЛІ ВИШНІ

(Semi-abstract)

Розцвітають білі вишні
За чужим вікном...
Згадую про дні колишні,
Вже сповиті сном.

Ніби сниться... В сяйві сонця
Вишні білий цвіт.
Коло вишні, край віконця,
Дівчина стоїть.

Під крислатими гілками
Тихий холодок.
Гарно там, між деревами,
З хлопцем бути вдвох.

Ніжний спів пташок на вітах
Лине і стиха
А над ними теплий вітер
Віти колиха...

* * *

Спомине для серця милий,
Вже далекий ти.
Вже у пам'яті стускніли
Ріднії хати.

Повела мене в скитання
Доля зла моя.
Розгубились в мандрюваннях
Дівчина і я.

Що колись цінив без міри, —
Зберегти не зміг.
І лиш віру — тільки віру —
В серці ще зберіг.

Вірю, що краще майбутнє
Доля дасть мені;
Що вернуться незабутні
Любі серцю дні.

Вірю я, що знов дівчина
Знайдеться моя;
Що далеку Україну
Знов побачу я.

І як в батьківську хатину
Я знайду свій шлях,
Знову буде спів пташиний
Чути в деревах.

Вітер знову заколише
Віти в холодку.
І розквітнуть білі вишні
У моїм садку.

Німеччина, 1944

ЗУСТРІЧ З ДРУГОМ

І знову доля
Зводить нас до купи,
Коханий друже мій
Далеких юних літ.
Стискаємо
Один другому руки
І сльози ніжно
Застилають світ.

Багато днів
Минуло з тої днини,
Коли востаннє
Бачилися ми.
Події розгорталися невпинно
І в пам'яті
Стиралися сами.

Але я пам'ятаю
Ту розлуку —
В такий тривожний
І непевний час —
Коли в своїй
Твою держав я руку,
І знав, що це, мабуть,
В останній раз.

Що, може, взавтра,
Күлею пробитий,
Ти упадеш на землю
В сивій млі;
І згинеш десь,
Могилою невикритий,
В чужім краю
І на чужій землі.

А може й гірше
Станеться з тобою:
Заплутавшись
У пастках ворогів,
Не встанеш ти —
Як прийде час —
До бою
За рідний край,
За край твоїх батьків.

«Чи ж мало нам
Історія давала
Випадків зради
Рідній стороні?..»
Такі думки
Все мимохіть спливали
І в голові крутилися мені.

Але рука
При стиску не дрижала,
Бо був мені
Близький і рідний ти —
І якби доля
Знову нас з'єднала,
Я знову зміг би
Руку простягти.

І от дивись:
Я руку простягаю —
А сльози радощів
Течуть дощем.
Не перший день
Своїх я друзів знаю
І в них
Не розчаровувався ще.

Коротка наша зустріч —
Що робити?!
Побачення —
Прощання водночас.
Тож будемо
Надією ми жити,
Що може ще
Зустрінемося не раз.

І знову стиснуться
В обіймах наші руки.
І сльози радощів
Нам очі знов заллють
Від думки,
Що усі життєві муки
В нас вірності і дружби
Не уб'ють.

Хоч ми їмо вже хліб
З чужого поля,
Та український дух братерства
Ще не вмер —
І якщо знову нас
Зведе до купи доля,
Ми стрінемося в любови,
Як тепер.

Випадкова зустріч
в німецькому таборі праці.
Баварія, 1944

ВЕСНА НА ЧУЖИНІ

Весна летить до нас на теплих крилах
І збуджує зі сну ліси й лани.
О, скільки почувань, близьких і милих,
Породжують ці прояви весни.

Від хвилювання все мигтить навколо
І серце в грудях стримує свій рух,
Коли ми погляд кинемо на поле,
Де крає ниву працьовитий плуг.

Коли ми кажемо один другому,
Вдихаючи дух свіжої ріллі:
«Чи вернемось коли-небудь додому,
Щоб працювати на своїй землі?».

Німеччина, весна 1945

З рефлексій Ді Пі

СКРИНІНГ

І знову скринінг... В котрий це вже раз
Перевіряють-скринінгують нас
Нещасних жертв фашистського походу,
Відірваних від рідного народу.

Колись жили ми в нашій Батьківщині;
Служили, як могли, своїй країні.
А опинились — жменька українців —
На ласкавому хлібі у чужинців.

Навколо відбудовують міста,
А наша роля в них якась пуста;
Бо все, що від життя нам дано взяти,
Це — чергового скринінгу чекати.

Щоб скринінг той нам видав свій наказ,
І нашу долю вирішив за нас.
...Лиш той життю правдиву ціну знає,
Хто хоче жити, а життя не має.

Німеччина, Ді Пі табори, 1946

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ

Якось дивно споважніли люди;
Раз на рік пізнати їм дано
Величаву незбагненість чуда,
Що далеко звідси та давно
Сталося...

І віра, що не згасла,
Спонукає славити той час.
Бо Христос лежить не тільки в яслах,
Але й в серці кожного із нас.

Радість щирі душі наповняє
І побожні розкрива уста,
А з грудей так велично лунає
Пісня про народження Христа.

Почуття для нас усіх єдині
З'єднують в загальний, спільний рід
Тих, що тут, і тих, що в Україні.
Ми є разом. Ми — один нарід.

Дай же, Боже, щоб повік не згасла
В нас потреба славити той час,
Бо Христос лежить не тільки в яслах,
Але й в серці кожного із нас.

ЗОЛОТА ОСІНЬ

Осінь в золото землю вбирає;
Жовтим листям її покрива.
І від кольору пишного сяють
І дерева, і ліс і трава.

Вся природа неначе заснула
В золотому вбранні своєму.
Як це схоже на осінь минулу,
Що була кілька років тому.

Тоді теж дерева золотіли,
Ніби стріхи хатинок нових.
Тоді птиці у вирій летіли
До країн нам незнаних, чужих.

І тоді, в незабутню хвилину,
Коли в лісі туман землю вслав,
Я востаннє кохану дівчину
До гарячих грудей пригортав.

Ми прощались. Вона від'їжджала.
Я лишався в селі як вояк,
Щоб свій край від чужої навали
Боронити в жорстоких боях.

Що то значить війна, ми вже знали —
Бо кругом всюди бачили кров, —
І обое без слів відчували,
Що вже може не стрінемось знов.

Коні рушили... Падало листя
На сліди партизанських доріг...
Ах, цей спомин про осінь злотисту
Я назавжди у серці зберіг.

І щоразу як осінь приходить
В золотому своєму вбранні,
Щось таке із вояцьких походів
Починає ввижатись мені.

Ніби десь, на далеких дорогах,
Вбраних осінню в цвіт золотий,
Натираючи стомлені ноги,
Ти до мене спішишся іти.

І приходиш: і вже я з тобою;
І настав той омріяний час,
Що ми знову укупі обоє,
І ніщо не розлучить вже нас.

Я не знаю, чи справді це буде,
Чи це тільки лиш мрії мої,
Що коли-небудь в мене на грудях
Знову зйдуться руки твої.

Але вірю в хвилину чудову —
Найдорожча для мене вона! —
Що з тобою зустрінусь я знову,
І для нас тоді прийде весна.

На чужині, 1947

ПІСНЯ СЕРЦЯ

Без жалю розриває час
Рукою владною своєю
Нитки незримі, котрі нас
В'язали з рідною землею.

Цих нерозірваних ниток
Щораз то менше застається, —
Та єсть один такий зв'язок,
Який ніколи не урветься.

Десь в самій глибині грудей
Зв'язок цей свій осідок має;
І на скитальщині людей
Він з Україною єднає.

* * *

В дорогу брали ми щобудь:
Харчі, якусь там одежину.
А серце — як рüşали в путь —
Взяло пісні про Батьківщину.

Коли у придорожній млі
Знайомі обрії пропали,
То співи рідної землі
У серці раптом залунали.

І де тільки носило нас
В страшну військову хуртовину,
Нам наше серце весь той час
Співало лиш про Україну.

Про чар Карпатських верховин;
Про шелест тирси в Подніпров'ї...
О, любий співе! Ти один
Давав душі снагу й здоров'я.

* * *

Харчам давно кінець наспів.
Взуття й одержу ми зносили.
А в грудях серця рідний спів,
Як і раніш, луна щосили.

Минають дні... На чужині
Зв'язок з Вітчизною зникає.
Чи довго буде так, чи ні —
Не знати нам. Одне лиш знаєм:

Що де не житимемо ми —
Чи в цій, чи в ще якійсь країні;
Чи — може — знов на Батьківщині,
Поміж знайомими людьми —

Завжди лунатиме завзято
У серці пісня голосна:
«На світі є країн багато,
А Україна — лиш одна!».

На місцях нового поселення

КРЕДО

Коли раніш-далека нація
До себе прийняла всіх нас,
То що таке «асиміляція»
Ми усвідомили нераз.

Як в незнайоме середовище
Ми стали вводити себе,
Почули про своє становище
Багато слів на «Ф» і «Б».

Одначе ми не нарікаємо,
Що нас сюди привів наш шлях,
А своє «кредо» повторяємо
З твердою вірою в серцях:

«І тут, в далекій іміграції,
Ллючи в чужій роботі піт,
Ми мусим бути вірні нації,
Яка родила нас на світ».

ХРИСТОС ВОСКРЕС

Йому цвяхи вбивали в ноги й руки.
Вінком терновим зранили чоло.
Та навіть сліду жаху чи розпуки
Страждальцю на обличчя не лягло.

Бо вірив Він, що станеться чудесне;
Що прийде дивна, незбагненна мить,
Коли — умерши — знову Він воскресне
І справедливість людям воскресить.

* * *

Ми молимося за кров Христа невинну —
Серед чужих, в маленькому гурті, —
І згадуєм страждальну Україну,
Розп'яту на советському хресті.

Вона — побита, зранена, обдерта —
Конає, як конав Христос колись;
Чи ж не тому, щоб довести до смерти,
Цвяхи і терни в тіло їй вп'ялись.

Але нехай ні розпач, ні скорботи
Скитальцям не пригноблюють сердець —
Бо в світі й для найбільшої Голготи
Колись таки приходить свій кінець.

Хоч і кона духово і тілесно
Вітчизна від знущання і погроз, —
Ми вірим: Україна ще воскресне
Так, як воскрес Христос.

З філософської лірики

МОВЧАННЯ

Людям мову дано,
Щоб вони говорити могли;
Щоб уміли думки й почуття
У слова виливати;
Щоб слова, раз народжені,
Потім жили і жили,
Помагаючи людям
Взаємно себе пізнавати.

Коли хтось промовляє,
Ми знаємо — він ще не вмер.
Коли ж смерть забирає від нього
Останнє дихання —
Чоловік замовка,
Бо для нього в цім світі тепер
Припинились розмови
І вже почалося мовчання.

* * *

Ми прийшли до життя,
Як приходять до когось у гості;
Щоб зустрітись з людьми
І в розмові їх ближче пізнати.
А як смерть обриває розмову,
Тоді ні наш попіл, ні кості
Не промовлять тих слів,
Що — живі — ми не встигли сказати.

Ми на-коротко в світ цей прийшли
І назавжди із нього підем.
Тож кажім, поки можем,
Про наші думки і бажання —
Бо нам дано сказати лиш те,
Що ми кажем в той час як живем;
Поки владу над нами
Іще не дістало мовчання.

ВІД МЕЛЬБОРНУ ДО КАНБЕРРИ

(Нотатки з авто-подорожі)

На акцелератор натискаючи,
Поганяю механічного коня.
Вітер, десь позаду завиваючи,
Гониться й ніяк не доганя.

Шлях шумить під гумовими шинами.
А вгорі співають мідні проводи.
Мчать вперед машини за машинами.
До Канберри цілий день їзди.

Відїжджаю від Мельборну далі й далі я...
Широчінь яка з усіх боків!
Та й широка ж і простора ти, Австралія,
Хоч і вкрита сіткою шляхів.

Я великими й малими мчу дорогами.
Слід коліс летять каміння і землі грудки.
Тут не їздили волами круторогими
Мої предки, українські чумаки.

Їм би, певно, видався химерою
Цей мій швидкісний автомобіль,
Що так легко лучить Мельборн із Канберрою,
Роблячи за день чотири сотні миль.

Нам стовпи біжать назустріч, аж хитаються;
І, вклонившись, мчать повз нас кудись назад.
Стрілка спідометра лагідно гойдається
Між цифрами «шістдесят» і «сімдесят».

Газ звільняю, проїжджаючи долинами;
Більше тисну, як здіймаюсь по горбах.

Тягнуться години за годинами.
До Канберри ще далекий шлях.

Сонце вже за обрій заховалося.
Сутінками вкрилася земля.
Але ось Канберра показався —
Подорож кінчається моя.

Я з обпаленою вітром церою
Вхожу в хату до «сусідів» на хліб-сіль.
Відстань між Мельборном і Канберрою
Це ж всього чотири сотні миль.

ДО ТИХ, ЩО ОДРУЖУЮТЬСЯ

(Послання)

Ви, що любите других і люблені є,
Ви, що знаєте щастя любови, —
Прочитайте собі це послання моє.
Вам кажу я. До вас моє слово.

Як з'єднатись у пари вам прийде пора,
На весіллях в вас будуть гуляти
І статечні старі, і вертка дітвора.
Ваші родичі. Друзів багато.

Скільки радощів буде... Одначе не всім
Щастю вашому дано радіти.
Є між нами й такі, що ніколи вже їм
За весільним столом не сидіти.

З України колись простилався їх шлях;
З міст і сел дорогих, серцю милих.
А сьогодні вони по чужих цвинтарях —
У сирих, непривітних могилах.

За життя всяк із них вам завжди помагав,
Ще й свідомости вчив без упину,
Щоб з вас кожен, як виросте, теж заснував
Українську свідому родину.

Чи ж не варта їх пам'ять бодай хоч того,
Щоб останню їй шану віддати;
Щоб тому, хто шукає ще щастя свого,
З тим, хто вмер вже, прийти попрощатись.

Ви, що любите других і люблені є,
Ви, що знаєте щастя любови, —
Усвідомте собі це послання моє:
Вам кажу я; до вас моє слово.

Один одному люб, ви візьміть в церкві шлюб, —
І життя хай вам ляже, як килим.
Та заки це зробить, ви на цвинтар підіть
Поклонитися рідним могилам.

ЧОРНОМОРСЬКА ПІСНЯ

Гей, хлюпочуть хвилі в Чорнім морі;
Аж під небо бурями шумлять.
Про хоробрих лицарів говорять.
Про геройські битви гомонять.
Гей, співають про життя і славу
Дні і тижні, місяці й роки.
Про лицарську морську державу,
Що над морем вже стоїть віки.

Гей, говорять водяні стихії,
Як по морю князь Олег поплив;
І на взятій брамі Візантії
Переможно він щита прибив.
І дзвеніла в Царгороді слава,
Як у браму князь вбивав гвіздки.
Україна — це морська держава,
І над морем вже стоїть віки.

Гей, морські оповідання-байки
Про запеклі битви гомонять,
Як літали запорізькі чайки
Через море турків воювать.
І літала скрізь козацька слава,
Де лиш пропливали байдаки.
Україна — це морська держава,
І над морем вже стоїть віки.

Гей, засяла в небі позолота
І по хвилях райдуга пішла,
Як на щоглі Чорноморська фльота
Український прапор підняла.*
І лунало: «Україні слава!»,
Як піднесли прапор моряки.
Україна — це морська держава,
І над морем вже стоїть віки.

Гей, хлюпочуть хвилі в Чорнім морі;
Аж під небо бурями шумлять.
Про хоробрих лицарів говорять.
Про геройські битви гомонять.
Гей, літа над морем вічна слава
Дні і тижні, місяці й роки.
Україна як морська держава
Переможно житиме віки.

* Це мало місце 29-го квітня 1918 р. Відтоді дата 29-го квітня дістала у нас назву «День Українського Моря».

НАРОДНІ МЕСНИКИ

(З епосу У. П. А.)

Рано вранці
Сонце сяє
На прапорах бойових.
Сурма грає,
Виграває
І в похід скликає всіх.

Хто сидів цю ніч у теплій хаті,
Хто стояв на чатах за кущем, —
Всі тепер збирайтеся, хлоп'ята!
Час настав — до бою ми ідем.

Крок за кроком,
Чітко в ногу,
Кожен сміливо ступа.
І виходять
На дорогу
Славні воїни УПА.

Марширують, мужні і завзяті,
Йдуть назустріч бурі і вітрам.
За Україну —
Гей, за рідну матір —
Несемо
Відплату ворогам.

Хоч багнети
У нас холодні,
Та зате серця горять вогнем.
Ми є месники народні —
За свій народ
У бій ідем.

Помстимося ж, дорогії браття!
Ворогам віддячимо навек —
За облите кров'ю Закарпаття;
За голодний тридцять третій рік.

Ми підходим
Ближче й ближче;
Серце гнівом
Сповнено ущерть.
Наші кулі
Грізно свищать:
«Перемога або смерть!»

НАЩАДКИ ГЕРОЇВ

«Лиш боротись — значить жить».

(І. Франко)

Гомоніла Мати-Україна
Славою синів-багатирів,
Що уміли битись до загину,
Як ставали проти ворогів.
І коли вони в похід рушали,
Щоб за рідну землю воювати,
То вояцьку пісню починали
Усі разом дружно так співати.

Гей-но, хлопці,
У бій рушай!
Без вагання
Вперед ступай!
І на честь для українців,
А на пострах для чужинців,
Рідний прапор
Підіймай!

І слідами вояків героїв,
України-Матері синів,
Їх нащадки йдуть тепер до бою
Проти споконвічних ворогів.
Кров батьків клекоче в наших жилах
І відвагою сповняє нас;
Їхня мужність додає нам сили;
Їхня воля — це для нас наказ.

Гей-но, хлопці,
У бій рушай!
Без вагання
Вперед ступай!
І на честь для українців,
А на пострах для чужинців,

Рідний прапор
Підіймай!

Як в час Руси князівські дружини
Слали проти ворогів полки,
Так, пізніш, за волю України
Бились запорізькі козаки.
Ще пізніш, під проводом Петлюри,
Йшли на бій салдати УНР...
А тепер упівці сунуть муром,
Щоб наш ворог врешті таки вмер.

Гей-но, хлопці,
У бій рушай!
Без вагання
Вперед ступай!
І на честь для українців,
А на пострах для чужинців,
Рідний прапор
Підіймай!

Ми ідем визвольними шляхами
І не зійдем з них ані на мить,
Бо сьогодні нашими ділами
Україна-Мати гомонить.
І щоразу, як у бій рушаєм
Воювати проти ворогів
Все ту ж саму пісню ми співаєм,
Що вела у бій багатирів.

Гей-но, хлопці,
У бій рушай!
Без вагання
Вперед ступай!
І на честь для українців,
А на пострах для чужинців,
Рідний прапор
Підіймай!

МАРШ У. П. А.

Ми — УПА — українці завзяті.
Ми не хочем носити ярмо.
Ми ідем свій народ визволяти
І свободу йому несемо.

І б'ючися у битві жорстокій,
Ми здобудемо волю собі.
Тільки той має право на спокій,
Хто проводить життя в боротьбі.

Ми ступаєм твердою ногою,
І назад нам нема вороття.
Краще згинути вільним у бою,
Ніж як раб марнувати життя.

І б'ючися у битві жорстокій,
Ми здобудемо волю собі.
Тільки той має право на спокій,
Хто проводить життя в боротьбі.

Лютий ворог старається сісти
Гордим паном на нашій землі —
А як вдарять завзяті упісти,
То і слід його зникне в імлі.

І б'ючися у битві жорстокій,
Ми здобудемо волю собі.
Тільки той має право на спокій,
Хто проводить життя в боротьбі.

Увійдуть наші дні незабутні
У історію світу цього:
Ми б'ємося за краще майбутнє
Для усього народу свого.

І б'ючися у битві жорстокій,
Ми здобудемо волю собі.
Тільки той має право на спокій,
Хто проводить життя в боротьбі.

ПІСНЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІЛОТІВ

Ми — це крилаті, міцні юнаки.
Ми — українські пілоти.
Гордо на старті стоять літаки
Нашої авіо-фльоти.

Ми вилітаєм у зоряну путь
Задля добра Батьківщини.
Наші пропелери грізно гудуть;
«Смерть ворогам України!»

З аеродрому знялись літаки;
Рівно — чота за чотою.
Бомбардувальники й штурмовики
Всі полетіли до бою.

З ворогом ми у блакитній імлі
Стрінємось в лютому герці.
Тризуб у кожного з нас на крилі.
Тризуб у кожного в серці.

Бомби і кулі в мету попадуть
Всюди — щодня й щогодини.
Наші пропелери грізно гудуть;
«Смерть ворогам України!»

ПІСНЯ ПЛАСТУНІВ НА ЕМІГРАЦІЇ

Нас родило небо сине
І злотистії лани.
Ми душею в Україні —
Українські пластуни.

Шикуйтеся в лави щільно —
Для всіх один наказ! —
За Україну вільну
Від Сяну по Кавказ.

Хоч сюди із України
Нелегкий і довгий шлях,
Та любов до Батьківщини
Все горить у нас в серцях.

Шикуйтеся в лави щільно —
Для всіх один наказ! —
За Україну вільну
Від Сяну по Кавказ.

Ми в таборах ставим шатра;
Розкладаємо вогні..
І горить пластунська ватра,
Наче в рідній стороні.

Шикуйтеся в лави щільно —
Для всіх один наказ! —
За Україну вільну
Від Сяну по Кавказ.

А при ватрі ставши струнко,
Ми співаєм на весь світ —
І несеться, гордо й лунко,
Батьківщини заповіт.

Шикуйтеся в лави щільно —
Для всіх один наказ! —
За Україну вільну
Від Сяну по Кавказ.

ПІСНЯ ПРО ТРИДЦЯТЕ ЧЕРВНЯ

Двадцять років без чину і слави —
Слабосила, інертна й мала —
В кам'яницях старої Варшави
Українська державність була.

Та збудилися приспані первні
Запоріжжя завзятих синів
В день величний тридцятого червня
Серед вибухів, бур і вогнів.

Почалася нова ера
У визвольному бою:
Прочитав Степан Бандера
Деклярацію свою.

І як мати на поклики сина
Розриває кайдани свої,
Так зірвалась тоді Україна
До нових, вирішальних боїв.

Підняла із неволі-тумана
Світлі гасла визвольних ідей
Батьківщина Бандери Степана —
Батьківщина завзятих людей.

Нам відкрилась нова ера
Серед бурі і тривоги.
Нас повів Степан Бандера
До боїв, до перемог.

ПІСНЯ ПРО СТЕПАНА БАНДЕРУ

Заспіваємо, друзі, про те,
Як ми всі у похід готувались;
Щоб іти воювати за діло святе,
На постою вояцькім збирались.
А у серці надія палка
Звала всіх до визвольної ери...
Та ворожа рука
Вбила Провідника —
І не стало
Степана Бандери.

Хоч умер Провідник,
Та лишив після себе ідею;
Його дух в ній не зник,
А продовжував жити із нею.
Він підняв наш постій
Кличем маршу до кращої ери.
Ми зірвались як-стій,
Вирушаючи в бій
По наказу
Степана Бандери.

До святої мети
Повели нас великі дороги;
Будем ними іти,
Поки дійдемо до перемоги.
І засвітить для нас
Сяйво щастя новітньої ери.
Ми ідемо весь час;
Ми несемо весь час
Заповіти
Степана Бандери.

Україно, наш край!
Разом з нами ідеш ти в поході.
Ти одне пам'ятай:
Ми живемо в твоєму народі.
Дай лиш, Боже, дожить
До нової, щасливої ери,
Щоб побачили всі,
Як там гордо стоїть
Світла постать
Степана Бандери.

НАД ВУДКАМИ

А я б хотів у тиші над вудками
Своє життя непродуктивним донести.

М. Рильський

До річки рано-вранці я прийшов,
Щоб мати з рибою улюблену забаву.
Сижуч біля води, чекаючи на «кльов»,
Бо вже прилагодив свою рибальську справу.

Двох вудлиць довгі і тонкі кінці
Немов завмерли над водою мрійно;
А на воді маленькі поплавці
Не рухаються, а лежать спокійно.

Ще зовсім рано. Риба не «клює»,
Бо ще до дня не є цілком готова.
Туман над водним плесом устає;
Він скоро зникне, той туман ранковий.

Уже потроху зближується день,
Хоч з нами він ще якийсь час не буде.
Мені мов чуються слова пісень —
Чи може то десь так говорять люди.

І хто б схотів в цю пору з ліжка встать?
Хіба що отакий, як я, рибалка,
Якому — щоб рибину добру «взять» —
То навіть ранішнього сну не жалко.

Туман потроху рідшати почав;
Окремі контури вже можна добачати.
І в тому голосі, що ледве долітав,
Тепер уже й слова я можу розібрати.

Яснішає на березі ріки;
Лишилась темінь ще хіба між деревами
І бачу я: сидять два рибаки,
Страх-зайняті рибальськими ділами.

Вода їм мало-що до ніг не дістає,
Та це не шкодить, бо заняття там важніше.
Одному років сім чи вісім є,
А другому — вісімдесят, чи й більше.

Їх слів до мене долітає звук;
Оба захоплені, немов в якійсь забаві,
Бо йде найцікавіша з всіх наук:
Наука досвіду в рибальській справі.

«Дивись, Павлушка, — дід малого вчить, —
Як хочеш рибу «взять», то слухайся наказу.
Ти вудку не рущай, як поплавець стоїть,
А як пірне — тоді тягни відразу».

І все звертаючись до малюка,
Дід далі викладав рибальську ту науку —
Як треба пильнувати поплавка;
Як коропа тягти, а як лина чи щуку.

Я б мабуть ще багато там почув
Про те, як вудку треба брати в руки.
Але туман все знову обгорнув,
І в ньому стратились і контури і звуки.

Чи я коло тих вудок задрімав,
Чи може і без сну мені щось там ввижалось, —
Але в очах моїх все образ той стояв
Тих двох, що у рибальстві так кохались.

Туман вже знову рідшав в долині,
Хоча було ще й далі тихо над водою.
Лишень чомусь тепер здавалось мені,
Що я уже не сам, а що нас стало двоє.

З мого ества зробились два умить
(Рибальство чи ріка тому причина),
Бо перший я — оцей, що тут сидить;
А другий я — тамтой малий хлопчина.

Бо то до мене там, біля ріки,
Було скероване старого діда слово;
А бачені колеги-рибаки,
То ніби моїх юних літ обнова.

Хоч від дитинства вже пройшли літа
(А в них були і радощі і мука),
Одначе в пам'яті лишилась та
Засвоєна від дідуса наука.

І з нею разом — дідівська любов
(Бо неодну мені він оповів там казку).
А я й собі старався знов і знов
Старому дідові віддячитись за ласку.

До мами враз було слухняний я зроблюсь
І, випросивши гроші «на цукорки»,
Щодуху до сільського skleпу мчусь,
Щоб там купить для дідуса махорки.

Він переважно самосад курив,
Що сам ростив за клунею своєю,
Але «мою» махорку більш любив:
«А дай, Павлушка, засмалю твоєї».

І як було засмалить, то дивись:
Хмарища комарів уся нараз пропала...
І де тепер та люлька, що колись
Від комарів мене обороняла?

Вона б і тут гонила комарів.
Та й дід би знову став колега у забаві.
Ех, що б то я їй не дав, щоб біля мене сів
Мій перший вчитель у рибальській справі...

Ой! Поплавець пішов до глибини,
І жилка натяглась, мов тятива від лука.
Скоріш хапай-но вудлице їй тягни,
Щоб не пропала дідова наука.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ

«Сам хвилюється і других хвилює».
(Сучасники про Хвильового.)

Бог Україну наділив
Всіма щедротами своїми:
Багатством нив, лісів, садів,
Копалинами дорогими;
Таку врожайність дав ріллі,
Щоб міг задовольнитись кожний.
І тільки б жить на цій землі
Життям щасливим і заможним.

Так, тільки б жить... Але чому
Хитаються, мов сонні, люди?
Чому земля неодному
Уже свої розкрила груди?
Чому по селах гомін зник
І стало так, як в домовині?
Голодний тридцять третій рік
Гуляє в щедрій Україні.

* * *

Вродила перед тим земля
Добра усякого чимало,
Та на твердий наказ Кремля
Хліб в українців весь забрали.
І залишились без харчів
Старі й малі, жінки й мужчини —
Хіба що хтось із них зумів
Втекти в далеку Московщину.

Зерно, відібране в селян,
Лежало під дощем у купах.
А в селах голод, ніби пан,
Гуляв собі по людських трупах.

* * *

І він це бачив... Та не міг
Ні класти мертвих в домовини;
Ні стримати з чужих доріг
Утікачів із України;
Ні висловити свій протест
Проти московської навали;
Бо за протесту кожен жест
Його «чужі» й «свої» цькували.

«Чужі» — за те, що боронив
Він перед ними Україну;
«Свої» — щоб їм від москалів
За це дістати хоч пів-чину.
Бо як же краще довести
Москві свою собачу вірність,
Як не зацьковуванням тих,
Хто знаний був за непокірність.

Тих, хто протести виявляв;
Агітував людей навколо...
А першим серед них стояв
Письменник Хвильовий Микола.
Бо не вирішувалось справ
І здвигу не було такого,
Щоби при тім не прозвучав
Тривожний голос Хвильового.

Поет, прозаїк, журналіст,
Промовець, здібний від природи,
Він віддавав увесь свій хист
На службу рідному народу.
Він мріяв, щоб той час прийшов,
Коли вже інша буде влада,
А з України стане знов
Чудова степова Еллада.

Критикував найбільше тих,
Що до чинів і грошей пхались,
А долею убогих стріх
Цілком не інтересувались.
Буяла в нім бунтарська кров
Й до окупанта непокора,
А з-під пера все знов і знов
З'являлись повні гніву твори.

Його памфлети і статті,
Сатири, дописи, поеми
Служили лиш одній меті;
Крутились круг одної теми.
Щоб не хилити голови
Перед Кремлем в тупій покорі
«Геть від задрипанки-Москви!
В Європу! В світ! На ясні зорі!»

Таких анти-московських фраз
В Кремлі не чули ні від кого.
Отож прийшов з Москви наказ,
Щоб «вплинути» (!) на Хвильового.
І на виразний знак Кремля
«Свої» й «чужі» пішли в атаку:
З боків, з фронтів, зблизька, здаля
Накиннулись на небораку.

Влас Чубар першим обіззавсь,
І Каганович після нього;
Та й з «менших» не один узявсь
Критикувати Хвильового.
Боровся Хвильовий, як міг,
Та одному було несила,
Бо й Геркулеса з його ніг
Хмарища комарів звалила.

* * *

Де глянь — самі лиш вороги.
Куди ж тепер зійти із кону,
Коли для нього навкруги
Одна санітарійна зона.
Ті установи, що їх він
Творив як зброю журналіста,
Ліквідувалися без війн,
Москвою знищені дочиста.

І «Пролітфронт», і «Вапліте»,
І студія його «Урбіно»
Творились ніби лиш на те,
Щоб скоро й зникнути без чину —
Не вдіявши того добра,
Яке хотів організатор.
Бо журналіст став без пера,
І без трибуни став оратор.

А як нещастя принесло
Отой проклятий тридцять третій,
Вже в Хвильового не було
Колишнього авторитету.
Від мас віддалено мистця
Політикою остракізму;
І наближали час кінця
Апологети писаризму.

* * *

Чимало друзів відійшли.
А ті, які ще з ним лишались,
Допомагати не могли,
Бо у в'язниці опинялись
Один по одному... Та й він
Теж відчував, що і для нього
Кінець зближається один;
Кінець його життя земного.

Все меншало близьких людей.
Він сам, мов замкнений у мурі;
А в голові, замість ідей,
Одні лише думки похмурі:
«Прийшла, мабуть, мені пора
Лягати вже на смертне ложе:
Народ мій з голоду вмира —
Я ж допомогти йому не можу.

Проїшли романтики роки;
За ними біль стискає груди.
І проти течії думки
Вже не ведуть мене нікуди.
Потрапив у завулок я,
Замість блакитної Савої.
Який тепер з мене вояк,
Коли в руках немає зброї».

* * *

Не лиш Микола Хвильовий
В глухім завулку опинився.
Всяк, хто лишався ще живий,
Своєю долею журился.
Бо скрізь шаліло Г П У,
Що діяло серед народу
Так, як коса стина траву;
Або як кирка б'є породу.

Тих, кого голод не звалив,
Терором лютим ослабляли;
І, взявши з рідних міст і нив,
Прав громадянства позбавляли.
Мистців, позбавлених всіх прав,
Тоді набралась добра «пачка»;
З них не один в тюрму попав —
Або в «психушку», як Осьмачка.

Наші письменники день-в-день
Когось втрачали з свого членства,
Бо Кремль винищував у-пень
Цвіт українського письменства.
А інші, мов товар, були
В товарні загнані вагони;
Бо в Соловки все йшли та йшли
Із України ешелони.

Кого не вбили перед тим,
Тепер на Північ засилали.
І тільки ще із Хвильовим
Що вдіяти, як слід не знали.

* * *

Воно б то можна і його
Всадити за в'язничні ґрати;
Відтак (як вже неодного),
Десь у підвалі розстріляти.
Скінчилося б тоді життя,
Таке хвилююче й бадьоре;
І не було б вже вороття
У світ тривоги і непокори.

Але інакший мали плян
Володарі життя і смерті;
Їм не хотілось його стан
З життя за одним махом стерти.
Вони бажали не того,
Щоб вмер він за одну хвилину,
Але щоб бачити його
Перед собою на колінах.

Та щоб звернутись до людей
Із чванькуватими словами:
«Дивіться, люди! Навіть ЦЕЙ
Ось кається тут перед нами».
Таке бажали осягти,
І пляни задля цього мали;
Лиш котрий вів би до мети,
Про те докладно ще не знали.

* * *

А Хвильовий теж відчував,
Що світ все вужчає навколо;
Що і для особистих справ
От-от уже замкнеться коло.
Все більш стискали йому карк
Руки невидимі, гадячі.
Бо і його редактор Кларк
В своєму сні гадюк теж бачив.

Вже помагати не могли
Ріжні мистецькі колективи,
Бо перед ним тепер були
Лиш дві можливі перспективи.
Або кінець сприйняти свій
І так, як інші, бути вбитим;
Або зректись власних дій —
І тоді, може, якось жити.

Питання творчого буття
В той час вирішувалось просто:
Або почerez каяття
Мистець кінчав із творчим зростом;
Або — не в силі дух спинить —
Ріс далі в творчих пориваннях —
І тоді куля в якусь мить
Ставила крапку на шуканнях.

* * *

Неодного мистця кінець
Не був секретом вже нікому.
Але який же то «вінець»
Готує доля Хвильовому?
Гадали люди се і те:
«Що буде нашому Миколі?
Адже з всіх членів «Вапліте»
Єдиний він іще на волі.

Чи й з ним «вони» покінчать враз?
Чи договоряться до чого?»
...Аж раптом вістка рознеслась
Про самогубство Хвильового.

* * *

В той день він друзів покликав;
Їх назбиралась повна хата.
А він тоді, мов щось шукав,
Пішов до іншої кімнати.
Струснуло пострілом усіх,
І кинулись вони до нього —
Та ба! Шкода зусиль отих:
Бо не побачили живого.

Сидів, схилившись над столом;
Вже мертвий; з кулею у скроні:
Із закривавленим чолом,
Та з браунінгом у долоні.
І про кінець його буття
Заговорила вся країна:
«Він перервав своє життя,
Щоб не ставати на коліна».

* * *

Від Хвильового дій і слів
Час відпихає нас все далі.
Та пам'ять з тих далеких днів
Важливі зберіга деталі.
І ось картина: як живий —
Не змінюючися нітрохи —
Стоїть трагічний Хвильовий
На тлі жахливої епохи.

Колись для пімсти час прийде
За все, що ми лиш мали злого.
За всіх помучених людей;
Та й за Миколу Хвильового.
І коли ворогам своїм
Покажем силу в битві гострій,
Тоді згадаємо ми їм
І за розпачливий той постріл.

ЧОТИРИ ПРОГРИ

(Філософічна поема)

І згадую чомусь я мимоволі
Великих лицарів своїх;
Лежать вони покинутими в полі,
І без хрестів могили їх.

О. Олесь

У кожному краю є такі часи
(Незрідка після програного бою),
Коли замруть веселі голоси
І всі серця наповняться журбою.
Тоді кого про що не попроси —
Лиш сумно похитає головою...
Бо що ж він зробить в той трагічний час,
Коли вогонь надії вже погас?

Тяжкі часи... Але якраз вони
Служити можуть правильним мірилом,
Чи того краю лицарі-сини
Є згідні гнутися з чолом похилим
Від юних літ і аж до сивини;
А чи з наїзником захланним, очманілим
Вони готові знову звести бій,
Щоб край з неволі визволити свій.

Веселощі є добра річ. Однак
По них неможна націю пізнати,
Бо radoщами тішиться усяк —
Хто б він не був: чи кволий чи завзятий.
В веселощах багатий і бідняк
Як стануть один другого вітати —
То годі здогадатися тоді,
Чи будуть вони мужні і в біді.

Ні, тільки лихо тим мірилом є,
Котрим вимірюються якості народу —
Бо коли доля мужній нарід б'є,
То цим його гартує в рід із роду;
Мов те залізо, що коваль кує
Так, що аж іскри сиплються у воду.
Хоч під ударами залізо те іскриться,
Але в гартованні стає із нього криця.

Життя — це кузня. Доля — це коваль,
В руках якого є для всіх нас проба.
Бо з доброго заліза вийде сталь,
А із поганого — хіба якась оздоба,
Котру (щоб десь не викинуть, бо жаль)
На збрुї носить інколи худоба.
А як торкне ту бляшку полум'я язик
Та потім ще й вода — виходить тільки пшик.

Для всіх народів мірка є одна,
Якою міряється вартість існування;
І знає кожна в світі сторона,
Що головне в житті — це воля до змагання.
Для українців теж не новина
Свої до змагу мати поривання.
Бо в нашій боротьбі із москалями
Ми й нагорі були і падали до ями.

* * *

Іще від давніх князівських часів,
Коли Московський князь напав на Київ, —
Ще відтоді злобу до москалів
З нас кожен у душі своїй посіяв.
Від княжої Русі й до наших днів
Ніхто злоби тієї не розвіяв —
Бо чим ми більш поразок в битвах мали,
Тим більш в собі завзяття відчували.

Наш нарід — це той людський матеріал
В якому є страшна вітальна сила;
Незмірений ніким потенціал
Лежить у нім, мов непорушна брила.
Але коли найде на нього шал
За все те зло, що нам Москва зробила,
Тоді як-стій рушає він до бою,
Щоб звести порохунки із Москвою.

Ми проти москалів багато раз ішли,
Щоб їх захланність десь вже зупинити.
В баталіях гармати аж ревли;
Дзвеніли шаблі й стукали копита.
Бердичів, Жмеринка, Козятин... Це були
Лиш кілька назв (бо всіх їх не злічити),
Тих битв, в яких ми перемогу мали,
А москалі поразку діставали.

Та жоден бій не проминав без втрат,
Бо скрізь бувають добрі й злі години.
І не в одного з нас в бою загинув брат,
Чи дід, чи батько чи ще хтось з родини.
Їх пам'ять ми шануємо стократ,
Бо перед москалем вони негнули спину,
І вже за це одне є гідні слави;
А гарт дістали ще з-перед Полтави.

* * *

Коли Полтавська битва прогула,
І москалі Бату́рин сплюндрували —
Велика туга край наш поїняла
Від думки, що ту битву ми програли.
Бо все надія серед нас жила
Позбутися московської навали.
Тепер, крім гарту, нам лишилися лиш молитви
Та готування до нової битви.

І для нового бою час наспів —
О, нам його ніколи не забути! —
Ми знову стали проти москалів,
На цей раз недалеко міста Крути.
Там триста українських юнаків
Життя дали в старанні завернути
Тих москалів, що Києву грозили
І на взяття його скеровували сили.

Їх командир, жорстокий Муравйов,
Хотів наш Київ знов від нас забрати, —
Але пролита юнаками кров
Зірвала весь наш нарід до відплати.
І почали тоді ми знов і знов
Всі наступи московські відбивати.
Був там зупинений атак московських вал —
А нас Четвертий вів Універсал.

Крутянська програ так збудила всіх,
Що проти москалів ми скрізь пішли війною.
А як забракло вже земель своїх,
То навіть з чужини верталися для бою.
Проти одвічних ворогів отих
Ми билися з наснагою святою.
Римові два походи провели,
І добре себе знати їм дали.

У ті часи міг бачити усяк,
Як український воїн мужньо бився;
Скільки хоробрий був з нього вояк
Усюди, де б лиш він не опинився.
Одначе під Базаром сталось так,
Що в битві Другий похід заломився:
Не стало куль і стрілень, щоб стріляти
І наступи московські відбивати.

Хто ще живим лишивсь, таких усіх підряд
В полон тоді москалики забрали;
Було їх разом триста п'ятдесят
Ще й дев'ять (кров'ю ранені спливали).
Сказав до них московський супостат,
Щоб там вони до москалів пристали —
А в разі не схотіли б згоди дати,
То він накаже всіх їх розстріляти.

Як відповів за всіх Іван Щербак,
Що краще смерть, ніж служба москалеві, —
Відразу скоростріли так-так-так,
І згинув нашого народу цвіт рожевий.
Москва Червона там вчинила так,
Що догодила б самому цареві,
Зрівнявши вбитих українців із землею,
Як білий цар робив нераз — ще перед нею.

Коли чутки в народі розійшлись
Про той великий розстріл під Базаром,
То вимоги в народі понеслись,
Щоб москалям за те зробити кару.
І скрізь по Україні заїнялись
На знак протесту вогнища й пожари.
А в невеликих наспіх-створених загонах
Повстанці нападали на Червоних.

Поразка під Базаром підняла
На бій проти Москви народні сили;
А тим, що бились, мужність додала,
Щоб за убитих вони й далі мстили.
І кілька років та війна ішла —
Аж поки москалі наш опір не зломили.
Назад тоді ярмо московське ми дістали,
І даліще москаля за пана мали.

Знов «Ванька» в Україні панував,
Себе назвавши нашим «старшим братом»,
І в літопис життя за нас писав
Свою брехню, облудну і прокляту;
Бо світові того не розказав,
Як вмів він українців мордувати;
А коли тим наш опір не зломив,
То голодом мільйони поморив.

Терпіли мовчки ми московський гніт
Та ждали відповідного моменту,
Щоб «Ваньку» викинути через пліт,
А всіх панів-заброд понищити дощенту;
Щоб в Україні щезнув навіть слід
Від панувань чужого елементу...
Як рибаки очікують погоду,
Отак і ми чекали на нагоду.

Така нагода сталася тоді,
Як німці почали війну з Москвою —
Бо, опинившись у страшній біді,
Все москалі тоді дали для бою,
Що мали на землі і на воді,
І під землею, і над головою.
І кинувши все те у вир війни,
Від цього стали слабшими вони.

Як москалів послабила війна
(В якій їх німці спершу били без упину),
То цим була нагода нам дана
Розправити свою пригнуту спину.
І перша зрушилась Галичина,
Найбільш-свідома нації частина:
«Не будем приглядатися здала,
А вдарим і собі на москаля!»

І чутка рознеслась у всі кінці,
Що давнє може сповнитись бажання.
Одразу ж зголосились молодці,
Щоб з москалями стати до змагання.
Ми їх назвали «Січові стрільці»,
Або «Есеси»... Повні поривання
Вони військовий вишкіл перейшли
І зразу ж проти москалів пішли.

Здавалось, що повторення знайшла
Історія у даному випадку:
Немов чиясь рука нам простягла
Через віки якусь магічну кладку,
Щоб думка через неї перейшла
І в душах стомлених збудила гадку
Про те, як шведи в нас з Москвою воювали;
І як мазепинці до них тоді пристали.

Ще й інші мрії в головах цвіли
(Окрім порівняння сучасного з минулим),
Щоб там військовий вишкіл перейшли
Всі до потреб свого народу чулі;
Щоб наші з'єднання військові все росли
Та відродили міць, яку ми вже й забули.
(Пояснення думкам цілком просте:
З малого жолудя великий дуб росте).

Але в тривожний і непевний час
Події так не склались, як гадалися,
Бо кожен добрий плян одразу ж гас
Як тільки ситуації мінялись.
Військовий буревій всіма так страшно тряс,
Що цілі армії на смерть там прирікались —
Бо у випадках наглої потреби,
Щоб вижить, кожен думав лиш про себе.

А наші в тій запеклій боротьбі
Під Бродами позиції тримали;
Шляхетні лицарі в безжалісній добі,
Вони на крок назад не відступали;
Й рятунку не шукаючи собі,
Приреченими вояками стали.
Бо вороги хотіли знищити їх,
А спільники — спасти себе самих.

Широким фронтом ворог наступав
І обійти його з боків не було змоги;
Ані зробити щось з тих маневрових вправ,
Які часом стають ключем до перемоги.
Бо скрізь, де глянь, москаль стіною став,
І всі кругом відрізані дороги.
Немов та сарана, що лізе по землі,
Так бойовище вкрили москалі.

Залишена без помочі, одна —
Приречена на смерть жорстокою добою —
С С Дивізія «Галичина»
Зустрілась з ворогом на полі бою.
Хвилина незабутня і страшна,
Коли прийшов зудар з московською ордою.
Але хоч ворог вдарив враз на всі кінці —
Не похитнулись Січові Стрільці.

Бо в їхніх жилах клекотіла кров
Їх предків, котрі бились перед ними;
Які за Україну знов і знов
Ішли на бій із силами страшними.
До України-матері любов
Їх слала битись з ворогами злими,
Та додавала сили в боротьбі,
Щоб витримати і найтяжчий бій.

Однак під Бродами вогонь надії згас,
Бо війська в москалів було, мов хмара.
І повторилося у той трагічний час
Нещастя Крут, Полтави і Базара.
Коли — як то траплялося нераз —
На жменьку йшла незчисленна отара,
То навіть і хоробрий Святослав
Свій бій із печенігами програв.

Теж і під Бродами Стрільці хоробро бились,
Щоб стримати московську зграю хижу —
Та сили ворога двоїлись і троїлись,
Ввесь час дістаючи підмогу свіжу.
І врешті наші хлопці потомились
(Сподіюся, що цим їх не обижу).
Також забракло стрілень і набоїв
Для дальшого продовжування бою.

Велика програ сталася тоді.
Та програ наші мали лиш військову.
Бо в тій поразці, в тій страшній біді,
Важливий чинник віродився знову —
Що мертвим тягарем лежав в тяжкім труді,
Але в бою дістав свою обнову
І, мов той Фенікс з попелу, з'явивсь,
Щоб жити знову так, як жив колись.

Цей чинник — наша воля до буття;
До самостійницького існування:
Щоб нарід укладав своє життя
Вже не під чоботом чужого панування.
Бо гніт московський нам не до пуття,
І скинути його — ціль нашого змагання.
Ось через що ми стільки раз ішли до бою
Із нашим лютим ворогом — Москвою.

В вирішуванні наших з ними справ
Лилася кров з обох сторін потопом
Московський князь Андрій киян помордував,
А ми побили москалів під Конотопом.
Коли хтось з наших москаля стрічав,
Один на одного дивились хижим оком
А як лиш зброю в руки взяти ми могли,
То зразу ж проти москалів ішли.

Неважним є, від кого, де й коли
Ми збройну допомогу діставали.
Мазепі шведи спільником були;
Стрільцям хтось інший був... На світі все бувало.
Але важливим є, що нас у бій вели
Бажання збутися московської навали
І це побачили чужі заброди
В запеклій битві коло міста Броди.

Хоч там події мчали шкереберть,
Не в силі десь знайти собі зупинку,
Та гордістю наповнили ущерть
В нас кожного мужчину й кожну жінку.
Бо там дивізія приречених на смерть
Вписала в літопис життя СВОЮ сторінку.
І тих, хто вписував Безсмертя нашого слова,
Ще й досі переслідуює Москва.

Вже не в одного впала голова,
Щоб мала жити українська справа.
Над мертвим тілом поросла трава,
Зате для їхніх душ є невмируща слава:
Бо не затруться в пам'яті слова
«Базар» і «Крути», «Броди» і «Полтава».
Як довго Україна є жива,
Так довго житимуть оці слова.

Вони облиті кров'ю вояків,
Що в битвах Україну боронили.
Ця кров просякне в глибину віків,
Весь час клеkotячи у людських жилах, —
Та скаже кожному з майбутніх юнаків
Про те велике і святее діло,
За яке бивсь його незнаний брат
На просторах від Криму до Карпат.

ПРОРОК ТАРАС І МИ

**Борітеся — поборете!
Вам Бог помагає.**

Т. Шевченко.

Він давно вже помер —
Але ні, він ще й далі живе.
Він давно вже замовк —
Але ні, він ще й далі говорить.
Хоч стоїть непорушно в граніті,
А ніби пливе —
Через простір і час
По житейським розбурханім морю.

Подих вічності
Можна відчуть на Чернечій горі,
Де найменша деталь
Вже назавжди безсмертною стала, —
Бо найбільший поет і пророк
Саме там, від зорі до зорі,
Як живий погляда на живих —
І до них промовля з п'єдестала.

Він з живими завжди...
Бо ніколи немає того,
Щоби круг його стіп
Не стояли схвильовані люди,
Котрі тут — мов прочани на прощу —
Прийшли до пророка свого,
Щоб спитати його,
Що їм діяти в днях, які будуть.

Так як люблячі діти
Питають любимох батьків
Про житейські проблеми,
Яких навкруги ціла маса, —
Так і люд український,
Вже більше ніж сотню років,
Приїздить до Дніпра —
До гранітного батька Тараса.

Щоб йому як живому
Сказати про власне життя;
І про всякі питання,
Що все «виринають» навколо.
Бо хоч тілом він там,
Звідкіля вже нема вороття, —
Та душею з народом,
Якого не кидав ніколи.

Батько слуха людей,
Що прийшли з різних закутків світу —
Тисячі перешкод
Подолавши на довгим путі —
Він до кожного з них
Поговорить крізь брили граніту;
І порадить усім,
Як триматись у цьому житті.

Він завжди є з народом;
Завжди із своїми дітьми.
А вони — ті, що є, чи були,
Чи ще будуть в цьому світі живущі.
Рідні діти його —
Це усі українці. Це — ми:
Ті, що є в Україні,
І ті, що в розсіянні сущі.

Покоління «відходять»...
Їх місце займають нові.
Всяке з них, на свій лад,
Відчуває жагу молодечу;
Але всіх їх палить
Плян, що в кожній «сидить» голові:
Це — прийти до Дніпра
І піднятись на гору Чернечу.

Незліченні мільйони «дітей»,
Вже були на Чернечій горі
І ввібрали там в себе
Тарасову мудрість глибоку;
А відтак про ту мудрість
Співали в піснях кобзарі
По країнах чужих
Та на славу своєму пророку.

І ніщо так не лучить
Розкинутих в світі людей,
Як поезія батька нас всіх —
Української музи окраса.
Ось чому безперервно
Лунає із наших грудей
Дяка Богу за те,
Що послав нам пророка Тараса.

З М І С Т

Замість передмови	7
До музи	9
Баляда про прапор	10
Сніг на чужій землі	12
Зима в Баварії	13
Цвітуть яблуні	14
Розцвітають білі вишні	15
Зустріч з другом	17
Весна на чужині	20
Скринінг	21
Христос Народився	22
Золота осінь	23
Пісня серця	25
Кредо	27
Христос Воскрес	28
Мовчання	29
Від Мельборну до Канберри	30

До тих, що одружуються	32
Чорноморська пісня	34
Народні месники	36
Нащадки героїв	38
Марш УПА	40
Пісня українських пілотів	42
Пісня пластунів на еміграції	43
Пісня про тридцятье червня	45
Пісня про Степана Бандеру	46
Над вудками	48
Микола Хвильовий	52
Чотири прогри	61
Пророк Тарас і ми	72

